

Дәрістер курсы

Тақырыбы: 6

Су ресурстарын алабтық басқару

Қысқартылған сөздер

БК – бассейндік кеңес

СРББ – су ресурстарын бірігіп басқару

БҰҰДБ – біріккен ұлттар ұйымының даму
бағдарламасы

ҚР – Қазақстан Республикасы

БСБ – бассейндік сушаруашылық басқару

СРК – су ресурстарының комитеті

АЖБ – ақпараттық жүйені басқару

ҮЕҰ – үкіметтік емес ұйымдар

Бассейн

Бассейн (французша bassin) — бақ немесе саяжай архитектуралық кешендерінің құрамдас бөлігі түріндегі жасанды су айдыны. Бассейн алғашында Ежелгі Шығыста, кейінірек Еуропада сән-салтанат құрылысы болып келді; XVI ғ асырдың 2-жартысынан сәнді, ал XVIII ғасырдан бастап су ататын хауыздары бар архитектуралық күрделі композициямен жасалған Бассейндер пайда болды.

Өзен, көл, теңіздің су жиналатын алабы. Оның жер асты және жер үсті түрлері болады. Аумағы жер бедеріне және геологиялық құрылымға байланысты әр түрлі болып келеді.

Қазақстан аумағында 8 су бассейні бар олар:

1. Арал-Сырдария;
2. Балқаш-Алакөл;
3. Ертіс;
4. Есіл;
5. Нұра-Сарысу;
6. Тобыл-Торғай;
7. Орал-Каспий;
8. Шу-Талас.

1. Арал-Сырдария бассейні 345мың км² жуық ауданды алып жатыр және оған екі облыс кіреді – Оңтүстік Қазақстан және Қызылорда.

Бассейіннің негізгі өзені Сырдария өзенінің төменгі ағысы. Қазақстандағы өзеннің аумағы Шардара су қоймасынан Арал теңізіне дейін 1627км, соның ішінде Оңтүстік Қазақстан облысы 346км, Қызылорда 1281км.

Қазақстанда Сырдарияның ең ірі салалары Келес, Арыс, Бадам, Боралдай, Бөген өзендері.

○ Сырдария өзені төрт мемлекеттің шекарасынан өтеді: Қырғызстан Республикасы, Тәжікстан Республикасы, Өзбекстан және Қазақстан.

➤ Қазақстан Республикасын сумен қамтамасыз ету Сырдария өзенінің төменгі ағысында орналасқан, олардың орналасуы, бөлу принципі, су саясаты өзеннің жоғарғы ағысында орналасқан мемлекетке байланысты.

➤ Қазақстан тәуелсіздігін алғанға дейін Сырдария өзеніндегі су

Шаруашылық объектілері су шаруашылық жүйесі ретінде қарастырылған, және Тоқтағұл су қоймасының тиімділігі әсіресе су аз кезде оның тұрақтылығын сақтап қалды.

➤ 1992ж. бастап Тоқтағұл су қоймасы Қырғыз Республикасының жеке меншік объектісі ретінде, қыста электр энергиясын өндіруге бағытталған жекелеген режимі бар болатын.

2. Балқаш-Алакөл бассейні байтақ Қазақстанның оңтүстік-шығыс аумағы мен Қытайдың іргелес аумағын бөлігін алып жатыр. Оның ауданы 353 мың шаршы, оның ішінде 413 мың км² Қазақстан аумағында.

Балқаш-Алакөл бассейні Қазақстанда Алматы облысы, Мойынқұм, Жамбыл облысындағы Қордай және Шу аудандары, Ақтоғай, Қарағанды облысының Қарқаралы және Шет аудандары, Шығыс Қазақстан облысындағы Аякөз және Ұржар аудандары, Қытай-Шыңжаң, Ұйғыр автономиялық өлкесінің солтүстік-батыс бөлігі. 14% - өзен су үлесі, 5% - су қоймалары болып табылады.

Іле өзенінің су ресурстары негізінен суармалы ауыл шаруашылығы үшін пайдаланылады. Бассейнінде ірі ирригациялық жүйелер Үлкен Алматы каналы, Ақдала күріш жүйесі Ченгельді алабы және басқа жүйелер болып табылады. Іле өзенінің химиялық құрамы ҚХР аумағынан түскен лаастауыш заттар арқылы құралады, сондай-ақ ауыл шаруашылық алқаптарынан бассейнге шайындылар мен тастандылар түседі.

- Іле өзені бассейнінің су алу көлемі рұқсат етілген шектен асып кетті, нәтижесінде Балқаш көлінде су сапасы мен деңгейі азайды, Іле өзенінде деградация процесі басталды.
- Балқаш көлінің барлық экожүйесіне қауіп төніп тұр.
- Алаңдататыны Қытай суының артуы Іле өзеніндегі ластаушы ағындылар Балқаш көлі бассейнінің су ауылшаруашылығы мен экологиялық жағдайын нашарлатуы мүмкін.

3. Ертіс бассейніне Ертіс өзені мен оның салалары кіреді. Ертіс өзенінің Қазақстанның ірі өзендерінің бірі болып табылады. Оның ұзындығы оның ішінде Қара Ертіс 4,2мың км.

Қазақстан аумағындағы кіреберісінде Ертіс өзенінің орташа ағыны шамамен $300 \text{ м}^3 / \text{с}$ ($9 \text{ км}^3 / \text{жыл}$) және Ресеймен шекарасында, с.Черлакта $840 \text{ м}^3 / \text{с}$ ($27 \text{ км}^3 / \text{жыл}$) болып табылады.

Қазақстандағы Ертіс өзенінде үш ірі су қоймасы бар: Бұқтырма, Өскемен және Шүлбі өзен ағыны бойынша реттеуші әсері бар.

Ертіс өзені бассейніні суды пайдалануға өз м үддесі бар бөлігі болып табылады, Қытай, Қазақстан мен Ресейдің аумағын қамтиды.

Ертіс өзені Қазақстандағы өзендердің ішіндегі суы ең көп өзен, бірақ мұнда су шаруашылық балансы өте тығыз. Сонымен қатар, ол ауыр өнеркәсіп ластағыштарымен ластанған.

Су пайдаланушылар (энергетика, су көлігі, ауыл шаруашылығы, өнеркәсіп, коммуналдық).

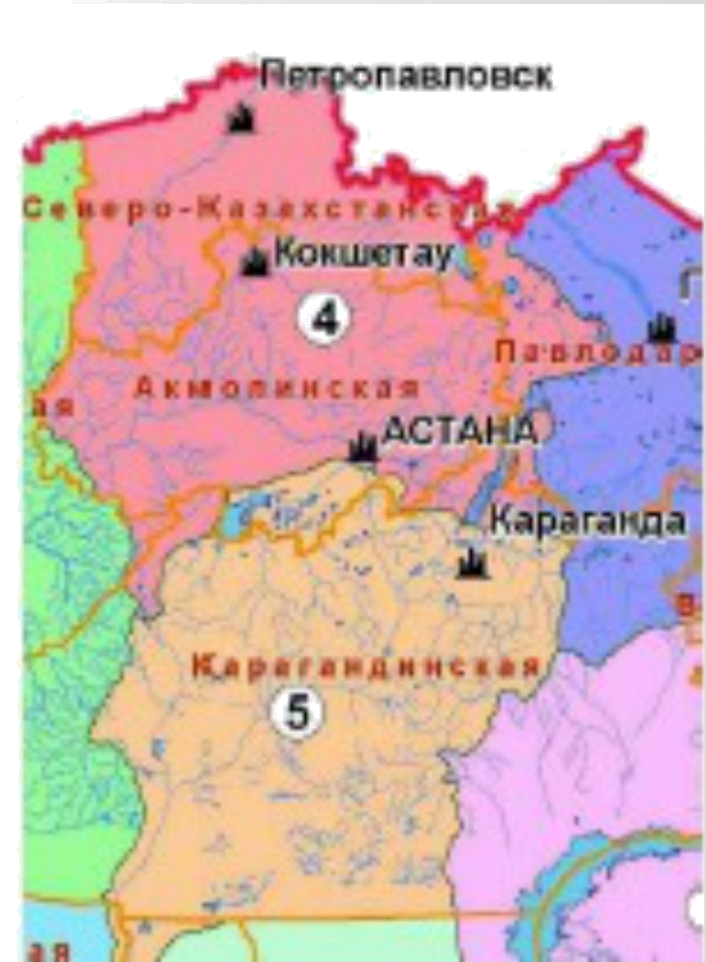
Ертіс өзенінің су алу туралы Қытайдың шешімі, қоршаған ортаны қорғау және Қазақстанның экономикасына елеулі әсер етуі мүмкін.

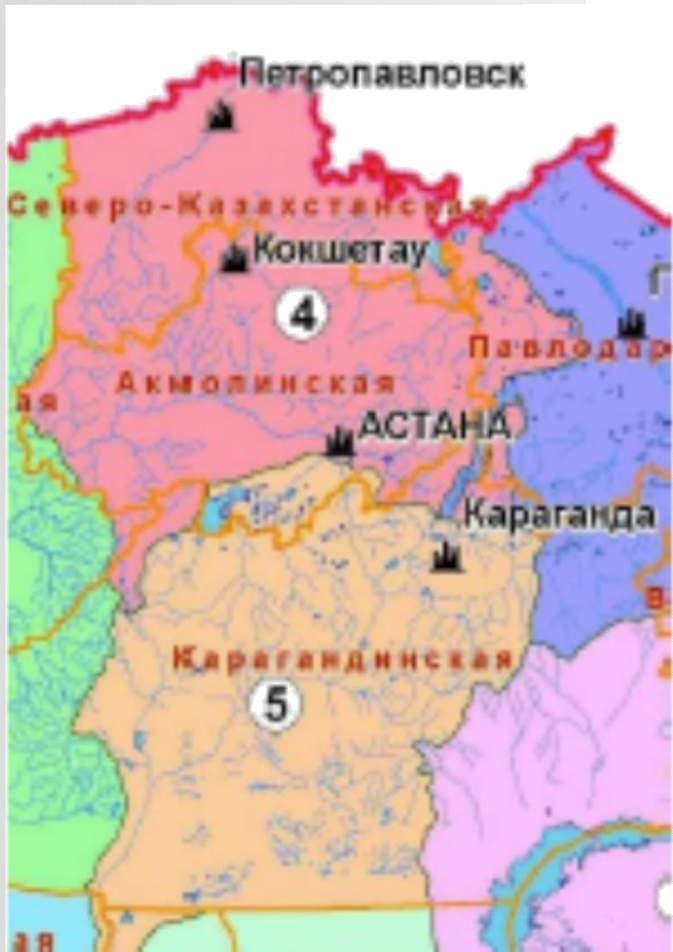

4. Есіл бассейіні 245мы ң км аумақты қамтиды. Су қорларының басым бөлігі көлдерде шоғырланған - 55%, өзен ағыны - 34%, су қоймаларында - 7% жинақталған. Негізгі су көзі Есіл өзен шыңының сілемдерінде - солтүстікте Көкшетау үстірті арқылы ағады және оңтүстігінде Ұлытау тауы арқылы.

Есіл өзені Қарағанды облысындағы Нияз тауынан бастау алады (Қазақ ұсақ шоғыларының солтүстік шетінде). Оның ұзындығы 2450км, оның ішінде Қазақстан жерінде Ақмоладан басталып Солтүстік Қазақстанға дейін 1717км құрайды.

Ең маңызды су салалары ол Колутон, Жабай, Терісаққан, Ақан-Бұрлы қымаусымдық және ұзақ мерзімді өзендер. Әр жылда өзен ресурстарын шаруашылықта қолдануға байланысты су шығыны он немесе жүз есеге өзгеруі мүмкін.

5. Нұра- Сарысу бассейніне Нұра және Сарысу өзендері, Теңіз және Қарасор көлдері кіреді. Су ресурстары шектеулі.

Сумен қамту жүйесін жетілдіру үшін Қ.С. Әтбаев атындағы Ертіс-Қарағанды каналы салынды. Оның жобалық жүктемесі арқылы су бассейні балансын 18%-ға дейін қамтамасыз ете алады.

Өзен бассейнінің аумағы ылғал жеткіліксіз ауданға жатады. Көктемгі су толу кезеңінде жыл сайынғы ағыс көлемі 90%-дан жоғары болады. Су шығындарын жазғы - күзгі-қысы су ағыны айтарлықтай азайады, бұл уақытта басқа өзендерде су ағыны болмайды. Бассейін ауданында шамамен 2000 көл және 400 жасанды тоғандар бар. Көлдердің басым бөлігі Нұра және Қарақаралы өзен бассейндерінде орналасқан.

6. Тобыл- Торғай бассейніне Тобыл, Торғай, Ырғыз өзендері кіреді, ауданы 214мың км² Оған Қостанай облысы және Ырғыз өңірілік ауданы, Ақтөбе облысы кіреді.

Ол ең кедей су бассейні болып табылады. Ылғалды немесе құрғақ жыл кезеңдерінде белгілі ауытқулармен, жер үсті ағын суларымен, қар еріген кезде пайда болған бассейні. Ылғал кезеңінің ұзақтығы – 8-ден 10 жылға дейін, ал құрғақ – 6-дан 20 жылға дейін. Ылғалды жылдар өзен ағыны орташа жылдық есеппен 3-5 есе, ал құрғақ жылдары орташа жылдық есеппен 0,6-0,15-ке дейін.

7. Орал-Каспий бассейні Қазақстан аумағында 415 мың км² алып жатыр оның ішінде Жайық (236 мың. км²), Еділ мен Жайық (107 мың. км²), Орал-Ембі (72 мың. км²). Орал өзені бассейніне Ресей Федерациясының бөлігі, Қазақстан Республикасында – Шығыс Қазақстан, Атырау облысы, Ақтөбе облысының бір бөлігі кіреді. Бассейіннің негізгі өзені ол Орал ағыны 8,25 км³, 11,6 км³-і Ресей аумағында қалыптасады.

Үлкен және Кіші Өзен өзендері Ресей Федерациясынан бастау алады. Құрғақ жылдары Жанибек жүйесі Саратов және Палласов каналдарынан Шығыс Қазақстанға қажетті су мөлшерін Еділ су жинағышымен су насос станциялары арқылы беріледі. Осы арналар арқылы су шығыны шарт негізінде жүзеге асырылады.

Орал өзеніне ластаушы заттардың басым бөлігі Орынбор облысының шағын өзендері мен Ақтөбе облысындағы Елек өзен ағысымен келеді. Қазақстанда Елек өзенінің арқылы жерүсті және жерасты суларының негізгі ластаушы заттар бор және алты валентті хром болып табылады.

8. Шу-Талас бассейніне Шу, Талас, Аса өзендері кіреді. Оның жалпы ауданы 64,3мың км² (Қырғызстан Республикасының барлық аумағын қамтиды)

Бассейіннің негізгі бөлігі - 73%,

Жамбыл облысындағы тау бөктерінің бөлігі - 13%, Тянь-

Шань тау жүйесі шөл және шөлейт аймағында орналасқан бөлігі - 14%.

Шу-Талас бассейнінде 204 шағын өзендер (Талас өзен бассейнінде – 20, Шу өзен бассейнінде – 140, Аса өзен бассейнінде – 64), сонымен қатар 35 көл, 3 ірі су қоймасы бар.

Бассейіндегі Шу, Талас және Аса өзендерінің ағысы толық реттелген.

Қырғыз Республикасының аумағында Шу өзенінде Орто-Токой су қоймасы жобалық қуаты – 0,42 км³ және Талас өзенінде Киров

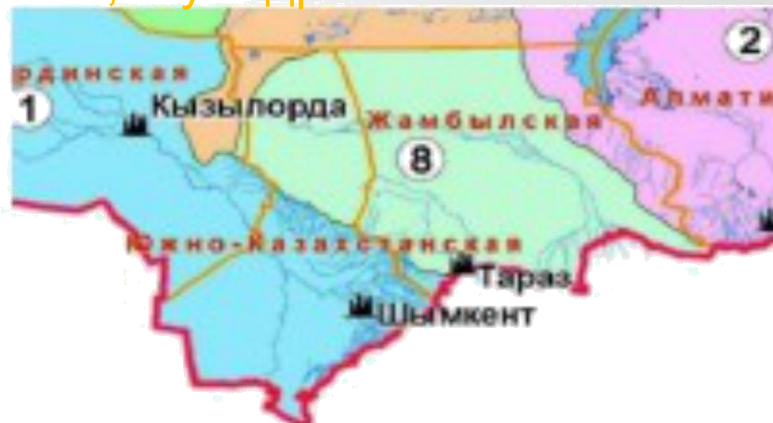
су қоймасы жобалық қуаты – 0,55 км³.

Бассейіндегі су қоймалары негізінен

суару мақсаты үшін.

Жамбыл облысы Қордай мен Мерке ауданында суармалы жерлерді сумен қамтамасыз ету және мемлекетаралық су шаруашылық объектісін бірігіп қолдану:

Қырғызстан аумағында орналасқан Үлкен Шу каналы, Шу гидротехникасы.

Қазақстан Республикасының суды басқарудың негізгі принциптері (Су кодексі 34-бап)

Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік басқару:

1) су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік реттеу мен бақылау;

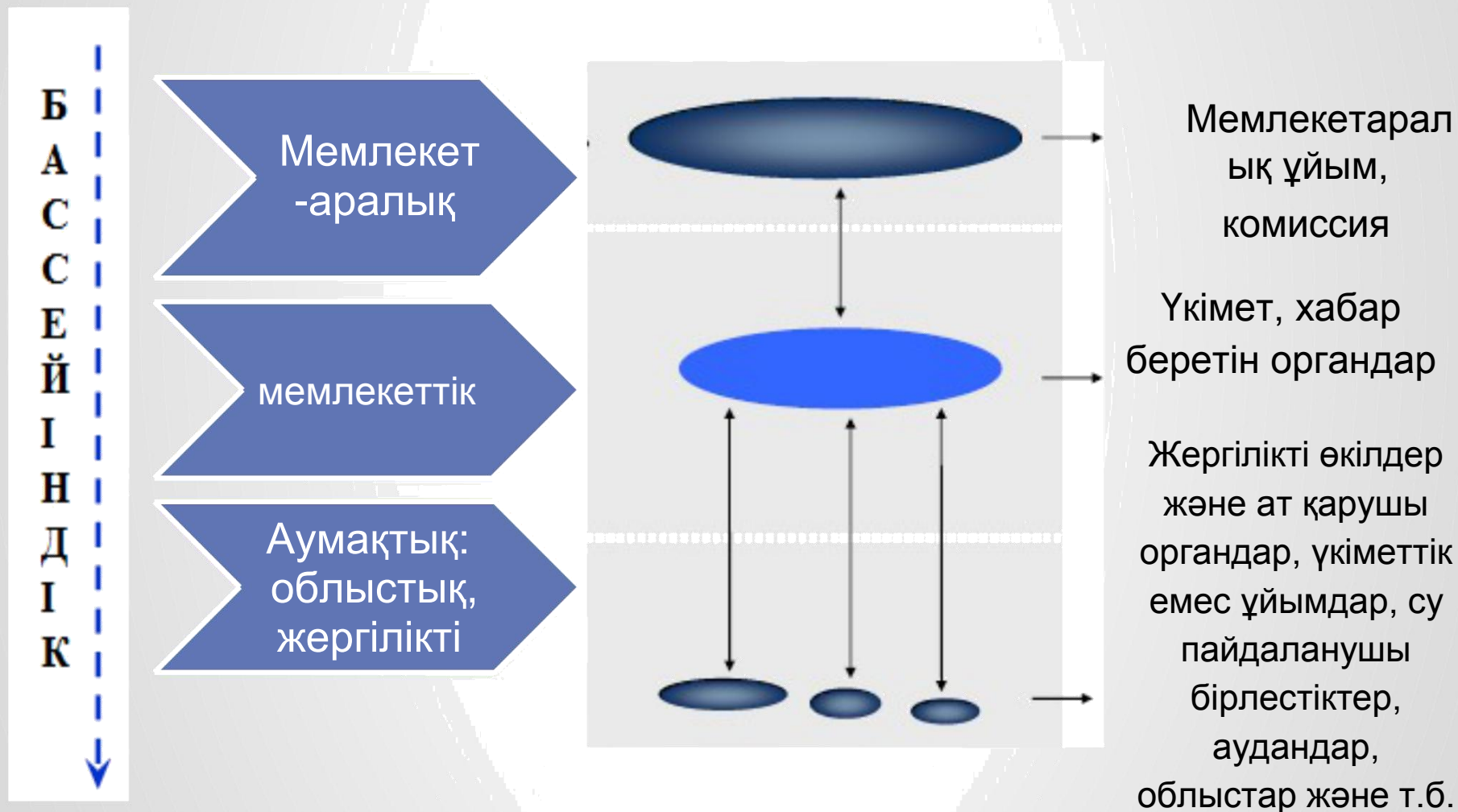
2) тұрақты су пайдалану - суды ұқыпты, ұтымды және кешенді пайдалану мен қорғауды ұштастыру;

3) су пайдаланудың оңтайлы жағдайларын жасау, қоршаған ортаның экологиялық тұрақтылығын және халықтың санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздігін сақтау;

4) бассейндік басқару;

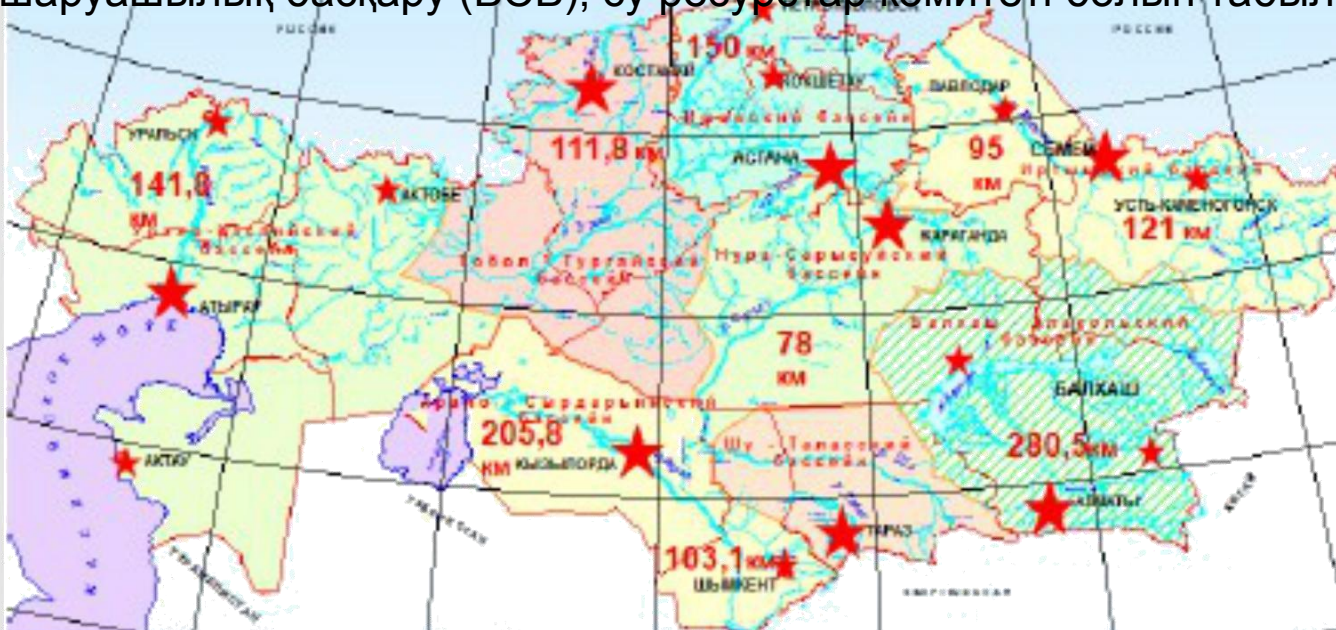
5) су қорын пайдалану және қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау мен басқару функцияларын және су ресурстарын шаруашылық пайдалану функцияларын бөлу принциптеріне негізделеді.

Қазақстан су секторын бассейндік қағидаттар бойынша басқару құрылымы (Су кодексі 33-бап)

Алабтық басқару

Негізгі принцип ретінде бассейндік басқару бассейнінің аумағында су ресурстарын қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету басымдық бар интеграцияланған тәртіппен халық аралық басқару үздік тәсіл болып табылады. Практикалық аспектіде өзен бассейнінің басқаруын іске асыратын негізгі органдар, бассейндік сушарушылық басқару (БСБ), су ресурстар комитеті болып табылады.

Қазақстан Республикасының қалаларында Астана, Алматы, Атырау, Қарағанды, Қостанай, Қызылорда, Тараз және Семейде 8 бассейндік инспекциялар құрылды. Үлкен жұлдызшамен белгіленген.

Су кодексінің 40-бапқа сәйкес, ол (қызметі жүзеге асырылады және олардың электр екі немесе одан да көп облыстарының аумағында таралады беріледі) аймақтарда кеңселері, уәкілетті органның аумақтық органдары орналасқан. Кішкентай жұлдызшамен белгіленген. Тексерілетін нысан мен билік орнының орташа қашықтығы - 141,8 км.

Облыстық алабтық ұйымдардың құзыретіне жатады (Су кодексі 40-бап)

1. Алабтық су шаруашылығы басқармасының міндеттері мен функциялары

Бассейндік су шаруашылығы басқармалары (бұдан әрі - бассейндік басқармалар) - уәкілетті органның облыстарда бөлімдері бар, су қорын пайдалану және күзету саласындағы өңірлік органдары (екі және одан да көп облыстардың аумақтарында олардың қызметі жүзеге асырылады және оның өкілеттіктері қолданылады), олардың негізгі міндеті тиісті бассейн аумағында су қорын пайдалану мен қорғау саласында мемлекеттік басқаруды жүзеге асыру болып табылады.

2. Алабтық басқармалар мынадай функцияларды жүзеге асырады:

- 1) бассейндік принцип негізінде гидрографиялық бассейндің су ресурстарын кешенді басқару;
- 2) оң экономикалық әсерге, орынды, әділ және экологиялық жағынан тұрақты су пайдалануға қол жеткізу мақсатында су қатынастары субъектілерінің су ресурстарын пайдалану жөніндегі қызметін үйлестіру;
- 3) тиісті бассейн шегінде су объектілерін қалпына келтіру мен қорғау туралы бассейндік келісімдерді дайындау және іске асыру;
- 4) су қорын пайдалану мен қорғауға, жеке және заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының су заңдарын сақтауына мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;
- 5) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, жер қойнауын зерделеу мен пайдалану жөніндегі уәкілетті органмен бірлесіп бассейндер бойынша мемлекеттік есепке алуды, мемлекеттік су кадастрын және су объектілерінің мемлекеттік мониторингін жүргізу;

6) осы Кодексте белгіленген тәртіппен арнайы су пайдалануға рұқсат беру, оның қолданысын тоқтата тұру, оны ұзарту және қайта ресімдеу, сондай-ақ арнайы су пайдалану құқығын тоқтату;

6-1) салық органына ұсынғанға дейін жерүсті көздерінің су ресурстарын пайдаланғаны үшін төлем бойынша салық есептілігін растау;

7) мыналарды:

тиісті бассейндің су объектілерін ұтымды пайдалану жөніндегі облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдарының жоспарларын;

судың жай-күйіне әсер ететін кәсіпорындардың және басқа да құрылыстардың құрылыс орнын айқындау жөніндегі ұсыныстарды;

судың жай-күйіне әсер ететін кәсіпорындарды және басқа да құрылыстарды салу мен реконструкциялаудың жобалау алдындағы құжаттамасы жобаларын;

су объектілерінде, су қорғау белдеулері мен аймақтарында құрылыс, түбін тереңдету, пайдалы қазбалар, су өсімдіктерін өндіру жөніндегі жарылыс жұмыстарын, кабельдер, труба құбырларын және басқа да коммуникацияларды төсеу, ағаш кесу, сондай-ақ бұрғылау, ауыл шаруашылығы және басқа да жұмыстарды жүргізу туралы құжаттарды;

су пайдаланушылардың су объектілерін сақтау, олардың жай-күйін жақсарту жөніндегі іс-шаралар жоспарларын келісу;

8) судың жай-күйіне әсер ететін өндірістік, ауыл шаруашылық және тұрғын үй-азаматтық мақсаттағы объектілерді пайдалануға қабылдау жөніндегі мемлекеттік комиссиялардың жұмысына, сондай-ақ табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың нәтижесінде туындаған зардаптарды жою жөніндегі жұмыстарға қатысу;

9) су пайдаланушылар деңгейінде және тиісті бассейн бойынша су пайдалану лимиттерін айқындау;

9-1) су объектілерін оқшау немесе бірлесіп пайдалануға беру жөніндегі конкурстарды ұйымдастыруға және өткізуге қатысу;

10) жер асты суларының қорларын бекітуге қатысу;

11) бірлесіп пайдаланылатын су қоймаларының салааралық, облысаралық және мемлекетаралық маңызы бар ірі су қоймаларының жұмыс режимін бақылауды жүзеге асыру;

11-1) оқшау немесе бірлесіп пайдалануға берілген су объектілерін пайдаланған кезде жеке және заңды тұлғалардың белгіленген су сервитуттарын сақтауын бақылауды жүзеге асыру;

12) облысаралық, аймақаралық, мемлекетаралық су объектілері бойынша су алу мен су бөлу жоспарларын әзірлеу және олардың сақталуын бақылау;

13) тиісті бассейн суларын кешенді пайдалану мен қорғау схемасын, су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарын пайдалану ережелерін келісу;

14) тиісті бассейн бойынша су шаруашылығы баланстарын әзірлеуге қатысу;

15) су объектілерін оқшау және бірлесіп пайдалануға беру туралы ұсыныстарды және оларда су пайдалану шарттарын келісу;

16) судың жай-күйіне әсер ететін, су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласында белгіленген нормалар мен ережелерді бұзып жүзеге асыратын су шаруашылығы объектілері мен өзге де объектілерді қаржыландыруды, жобалауды және салуды тоқтату туралы Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен талаптар қою;

17) Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес кінәлілерді жауапкершілікке тарту үшін Қазақстан Республикасы су заңдарының бұзылуы туралы материалдарды құқық қорғау органдарына және сотқа беру;

18) Қазақстан Республикасының су заңдары бұзылған жағдайда мемлекетке келтірілген залалды өтеу туралы сотқа талап-арыз беру;

19) су қорын ұтымды пайдалану мен қорғау жөнінде жүргізіліп жатқан жұмыс туралы, судың жай-күйі мен сапасын жақсарту жөнінде қолданылып жатқан шаралар туралы халықты хабардар ету;

20) су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру мәселелері бойынша облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдарымен және басқа да мүдделі мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл жасау;

21) су қорын ұтымды пайдалану мен қорғау ісінде халық арасында ағарту және тәрбие жұмыстарын жүргізу;

22) алып тасталды

23) арнайы су пайдалану құқығын жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалардың суды алу немесе ағызу құрылыстарында немесе құрылыстарында орнатылатын суды есепке алу аспаптарын пломбалау және тіркеу;

24) бассейндік кеңестің жұмысын ұйымдастыру, бассейндік кеңестің мүшелерімен бассейн аумағындағы су қорын пайдалану және қорғау мәселелері бойынша консультациялар өткізу, бассейндік кеңес дайындаған ұсынымдарды талдау, оларды іске асыру жөнінде шаралар қабылдау, бассейндік кеңестің ұсынымдарын мүдделі мемлекеттік органдар мен су пайдаланушыларға жеткізу.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның аумақтық органдарының су ресурстарын басқарудың бассейндік принципін іске асыруға қатысуы (Су кодексі 41-бап)

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органы аумақтық органдарының су ресурстарын басқарудың бассейндік принципін іске асыруда:

1) жасалған су шаруашылығы баланстары, тиісті бассейннің су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғау схемалары негізінде су объектілерін ұтымды пайдалану мен қорғау жоспарларын келісуге;

2) уәкілетті органмен бірлесіп тиісті бассейннің су объектілерінің мониторингін жүргізуге;

3) өз құзыреті шегінде су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыруға;

4) бассейндік келісімдер әзірлеуге және ведомстволық бағыныстағы аумақ тарда олардың жүзеге асырылуын бақылауға қатысады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның аумақтық органдары су объектілерін кешенді пайдалану мен қорғаудың бекітілген бас схемаларына сәйкес су ресурстарын басқарудың бассейндік принципін жүзеге асыруға қатысады.

Су органдары, экожүйелерді оңалту және қорғау су басқару органдарының үйлестіру үшін құқықтық шарттар

Су объектілерін қалпына келтіру мен қорғау туралы алабытық келісімдер (Су кодексі 42-бап)

1. Су объектілерін қалпына келтіру мен қорғау туралы бассейндік келісімдер (бұдан әрі - бассейндік келісімдер) бассейндік бас қармалардың, облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдарының және су объектісі бассейнінің шегінде орналасқан басқа да субъектілердің арасында олардың қызметін біріктіру және үйлестіру, сондай-ақ су объектілерін қалпына келтіру мен қорғау жөніндегі іс-шараларды іске асыру мақсатында жасалады.

2. Бассейндік келісімдерде тараптардың орындау мерзімі көрсетіліп, нақты су қорғау іс-шараларын іске асыру үшін қажетті күштер мен құралдарды кооперациялау жөніндегі міндеттемелер болады.

3. Бассейндік келісімдерді дайындау су шаруашылығы баланстары, су объектілерін кешенді пайдалану және қорғау схемалары, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттары, ғылыми және жобалық әзірлемелер негізінде жүзеге асырылады.

4. Бассейндік келісімдердің мақсаттары мен міндеттерін іске асыру үшін жеке және заңды тұлғалар, Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген шарттармен және тәртіппен, қаражаты су объектілерін қалпына келтіру мен қорғау жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыруға арналған қорлар құруы мүмкін.

Су басқару органдарының үйлестіру үшін институционалдық жағдайлар

Бассейндік кеңес (Су кодексі 43-бап)

1. Бассейндік кеңес тиісті бассейн шегінде құрылатын консультациялық-кеңесші орган болып табылады.
2. Тиісті бассейндік басқарманың басшысы басқаратын бассейндік кеңес облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті өкілді және атқарушы органдарының басшыларынан, мемлекеттік органдардың аумақтық органдарының басшыларынан және су пайдаланушылардың өкілдерінен тұрады. Бассейндік кеңестің құрамына қоғамдық бірлестіктердің және олардың қауымдастықтарының өкілдері де кіруі мүмкін. Бассейндік кеңестің әзірлік жұмысын ұйымдастыру бассейндік басқармаға жүктеледі.
3. Бассейндік кеңес су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы көкейкесті мәселелерді қарайды, бассейндік келісімге қатысушылар үшін ұсыныстар мен ұсынымдар енгізеді.

Бассейндік кеңестерді құру (БК)

Бассейндік кеңесті құру негізі:

- 1) Су кодексінің 43- бап, 9 шілде 2003жыл.
- 2) « Бассейндік кеңес туралы ереже » 2004 жылғы 21 сәуірдегі бұйрығымен бекітілген.

Бұйрық б ө лімдік сипатта және су кодексін іске асыруға бағытталған. Сондай-ақ, Бассейндік кеңес туралы ереже бекітілді:

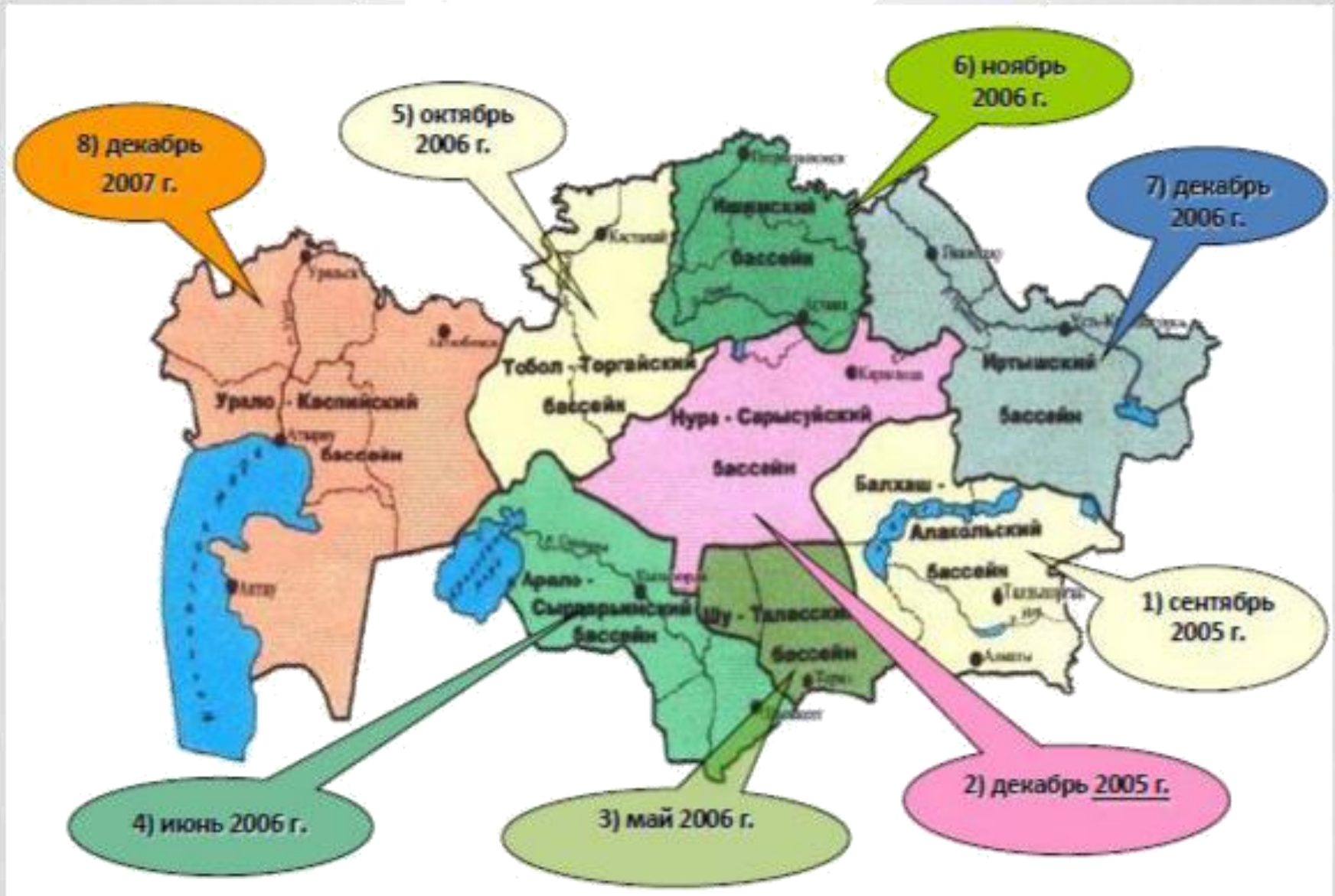
1. Бассейндік кеңестердің жасау
2. Бассейндік келісімдерді әзірлеу және қол қою ұйымдастыру

Бассейндік кеңестің мақсаты мемлекеттегі бассейнінің су ресурстарын басқару, пайдалану және қор ғау саласындағы мемлекеттік емес субъектілердің ынтымақтастығы және шоғырландыруына жәрдемдесу болып табылады.

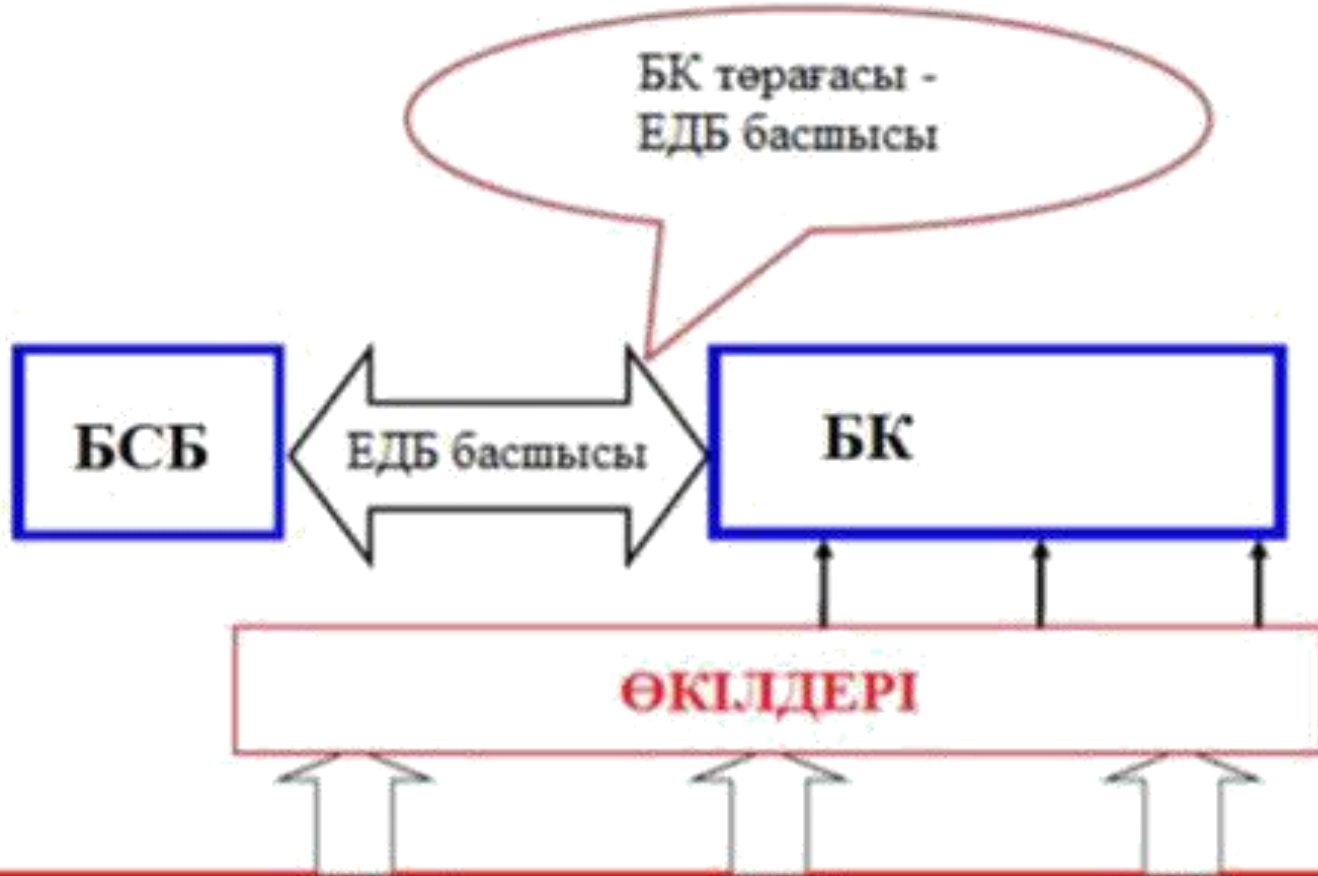
Бассейндік кеңесті құрудың практикалық қадамдары:

- 1) 2004-2007 жыл ға дейін « Қазақстан үшін ұлттық СРББ және су ү немдеудің салалық жоспары » Б ҰҰДБ жобасы аясында еліміздің негізгі су бассейндерінде 8-бассейндік кеңесі құрылды.

Қ Р бассейндік кеңестердің құрылу процесі

Қ Р бассейндік кеңесінің құрылымы

Әкімдіктер, су ресурстарын басқару, су коммуналдық және қоршаған ортаны қорғау аумақтық департаменттер, гидрометр, геология және жер қойнауын пайдалану комитеті, өнеркәсіп, қоғмдық және т.б.

Бассейндік кеңесті құру ж әне пайдалану туралы кейбір шешілмеген мәселелер
Бассейндік кеңесті құру ж әне пайдалану туралы кейбір шешілмеген мәселелер, жиі мүдделі тараптардың әр түрлі кездесулері мен форумдарында (БҰҰДБ, СРББ жобасында) талқыланды.

1. Бассейндік кеңестегі барлық су пайдаланушылардың ұсыныстары: мысалы, ауылдық су пайдаланушыларға БК ұсынылуы тиіс, бірақ ө здерінің ұ сыныстарын жүзеге асыратын тиісті бірлестіктер емес.

2.БК қаржыландыру: кездесулер ұйымдастыруда қаржыландыру, сапарлар, материалдық шығын болғандық тан көптеген БК мүшесінің ө кілдері қатыспайды. қтан қаржылық к өмек БК БСБ Сонды бюджетінен немесе мемлекет тарапынан БК нығайту үшін қолдау көрсетілуі тиіс.

3. БК кеңесу: кеңес беру сипатында БК су кодексінде айқындалған, алайда кейбір сарапшылардың пікірінше қажетті БК БСБ орындауы тиіс басқару шешімдерін, құқы қтары мен мүмкіндіктерін кеңейту тиіс.

4. БК т өрағалық ету: су кодексіне сә йкес БК-ті БСБ бастықтары бас қаруы тиіс, кейбір қызығ ушылы қтар қа қтығыстар тудыруы мүмкін. Тағы бір себеп мысалыға, әкіммен салыстырғанда БСБ басшысының лауазымының төмен болуы.

БСБ және СРК негізгі институционалдық проблемалары
(СРББ бойынша БҰҰДБ жобасы аясында БСБ оқыту
нәтижелері бойынша

Деректер базасын дамытуға жеке
тәжірибесі мен білімінің болмауы

Белгіленген лауазымдардың
болмауы

Материалды қ- техникалық ж
әне қаржы жағынан
қамтамасыз ету төмен

Ақпараттық технологиялар
мамандарының жетіспеушілігі

Білікті кадрлар сабақтастығының
болмауы

Техникалық кадрларды айналу

БСБ құрылымы ұсынылады (Нұра және Есіл өзендерінің бассейндерін зерттеуге сәйкес жобалық басқару

Бастық

БСБ өкілінің бастығының орынбасары

Жоспарлау бөлімі

- Қорды бағалау және болжау
- Су тұтынуды болжау
- Өзені бассейнінің даму жоспарларын дайындау
- Бассейндік схемаларын әзірлеу
- Ұзақ мерзімді жобаны қаржыландыруды дамыту
- Жылдық бюджет дайындау

Ақпарат департаменті, мониторинг, түгендеу және ведомствоаралық қарым-қатынас

- АЖБ әзірлеу және басқару
- Арнайы мониторинг (зертханаларды қоса алғанда)
- Басқа ұйымдармен деректер алмасу
- Су кадастрының қызметін көрсету
- Жылдық есептер дайындау
- Қоғамды хабардар ету
- Басқа ұйымдармен байланыс

Бас кеңесі басшысының орынбасары

Су ресурстарын қорғау департаменті

- Мемлекеттік су ресурстарын бақылау
- Инспекция берілген рұқсаттардың талаптарымен сәйкестігін
- Су пайдалану шарттарын сақталуын бақылау
- Өзені бассейнінің қорғау үшін шаралар ұйымдастыру
- Су ресурстарының сапасын жақсарту үшін стратегиясын іске Асыру
- Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар

БСБ өкілінің бастығының орынбасары

Су ресурстарын палдасып басқару бөлімі

- Суды пайдалану үшін рұқсат беру
- Су пайдалану үшін төлемдерді бақылау
- Статистикалық есеп беру
- Су тұтыну бағалау
- Су тепе-теңдік дайындау
- Жобаларды тексеру
- Гидротехникалық объектілерде су қоймаларды

Басқа мамандандырылған бірлік қажет болған жағдайда

- (Трансшекаралық мәселелер)
- Басқа

Аймақтық бөлімшелерінде бөлімдері мамандары

Бұғалтер

Кадрлар бөлімі

Көлік және техникалық қызмет көрсету бөлімі

Су ресурстарын бас қару саласындағы үкіметтік емес ұйымдардың (ҮЕ Ұ) қатысуы

Ү кіметтік емес ұйымдар не істей алады?

Мониторинг және оны бағалауды реформалау су ресурстарын басқару жоспарларын әзірлеуді ұлттық деңгейде, реформалардың тиімділігін қамтамасыз ету және ықтимал теріс салдарын барынша азайта алады.

Реформалар, сондай-ақ ресурстарды жаңарту үшін табиғаттың құқықтарын іске асыру кезінде азаматтардың тұтынушылық және экологиялық құқықтарын қорғау; Су ресурстарын орнықты басқару бойынша заңдар мен нормативтік құқықтық актілерді жетілдіру ықпал етеді. Қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша шешімдер қабылдау процесіне қатысуға су ресурстарын басқару реформалар және экологиялық және экономикалық саясатты интеграция жүргізу үшін жауапты мемлекеттік органдардан талап ете алады.

Су шаруашылығы секторын реформалар және экологиялық және экономикалық саясатты интеграция басым мақсаттарының іріктеуге қатысу үшін. Табиғат пен реформаларды іске асыру туралы ақпаратты тарату, су саласын реформалау қажеттігі идеясын түсіндіру үшін. Су шаруашылығы секторын реформалау жөніндегі қоғамдық пікірді қалыптастыруға және қоғамдық қызметтерде туралы шешім қабылдайтынын хабарлай алады.

**Назарларыңызға
рахмет!!!**